

Шляхи адаптації законодавства України. Київ : Тріумф, 2006. 416с.

5. Безпалько І. Р. Аналіз конкурентоспроможності податкової системи України в сучасних глобалізаційних умовах. *Ефективна економіка*. № 10. 2015. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/26.pdf (дата звернення: 02.11.2023).

6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n204 (дата звернення: 02.11.2023).

7. Крисоватий А.І., Мельник В.М., Кошук Т.В. Податкові трансформації в ЄС та податкова політика України в контексті євроінтеграції : моногр. за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 236 с.

8. Цимбалюк І. О. Міжнародна податкова конкуренція: перспективи та реалії. *Вісник Приазовського державного технічного університету* : зб. наукових праць. Маріуполь, 2012. Вип. 24. С. 96–104.

9. Рекомендації з реалізації Плану дій з BEPS (мінімальні стандарти). URL: [https://www.mof.gov.ua/storage/files/2017_Roadmap_BEPS_UKRAINE_ua\(1\).pdf](https://www.mof.gov.ua/storage/files/2017_Roadmap_BEPS_UKRAINE_ua(1).pdf) (дата звернення: 02.11.2023).

10. План дій BEPS. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2020_BEPS.pdf (дата звернення: 12.10.2022). 6.9 Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n204 (дата звернення: 02.11.2023).

11. Manual on Effective Mutual Agreement Procedures (MEMAP). OECD. URL: <https://www.oecd.org/ctp/38061910.pdf> (дата звернення: 02.11.2023).

*Шмоткін Олексій Вікторович,
професор кафедри теорії та історії
держави і права Національної академії СБ України,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДЕННЯ ІСТОРІЇ ПОЛІТИЧНИХ ТА ПРАВОВИХ УЧЕНЬ У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Історія політичних і правових учень (ІППУ) – це фундаментальна юридична наука, вивчення якої є необхідним для засвоєння знань інших гуманітарних наук. Саме тому видатний юрист сучасності академік В.В. Копейчиков приділяв цій науці особливу увагу, курс якої він викладав,

коли я навчався на юридичному факультеті Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка. ІППУ в той час викладали не тільки у класичних вищих навчальних закладах, але і в спеціалізованих закладах освіти системи МВС та СБУ.

Зараз необхідність вивчення цієї дисципліни у цих спеціалізованих закладах вищої освіти піддається сумнівам або для цього виділяється дуже мало часу, що є неправильним. ІППУ має своїм предметом становлення та розвиток теорії держави і права. Одна з близьких до неї дисциплін «Історія держави та права» вивчає реально існуючі державно-правові інститути, але не розглядає теоретичні погляди на державу та право, які існували в історії людства.

Складається парадоксальна ситуація: вивчаючи теорію та практику юриспруденції, ті хто навчаються не знають історію теорії юриспруденції. Разом з цим, вивчення ІППУ в спеціалізованих вузах (МВС, СБУ) цінне в пізнавальному, прикладному, виховному та прогностичному аспектах.

Пізнавальний аспект. В процесі вивчення ІППУ тім, хто навчається надаються знання про правову культуру людства, розширюється їх кругозір. Вивчення юридичних доктрин, в яких є різні моделі державно-правового розуміння, відображені різні сторони держави та права, розвиває у тих, хто навчається масштабність мислення, творчий підхід до юридичних явищ. Ці якості необхідні співробітникам МВС, СБУ так як злочинність інтелектуалізується, що буде призводити до таких ситуацій, які з обмеженим кругозором мислення важко вирішити.

Прикладний аспект. По-перше, деякі сучасні державно-правові документи використовують категорії і поняття, значення яких не можна зрозуміти не звертаючись до вчень мислителів, які їх створили: «правова держава» (Кант), «громадянське суспільство» (Гегель), «розподіл влади» (Монтеск'є) та ін. Окрім цього, опосередкованого використання даних ІППУ в практичній діяльності співробітників МВС, СБУ, є і такі положення в цьому предметі, які можна використати безпосередньо. Наприклад, з теорії римського права – вимоги, які пред'являються до доказів, до свідків, правила тлумачення норм права та ін.

Виховний (ціннісно-орієнтаційний) аспект. В багатьох прогресивних доктринах існує думка про те, що людина є самоціллю суспільного розвитку, а всі юридичні інститути забезпечують інтереси особи. Акцентування уваги тих, хто навчається на цій гуманістичній направленості держави і права, буде сприяти формуванню у них гуманістичного розуміння своєї майбутньої професії.

Прогностичний аспект. Подібні суспільні умови і подібні суспільні проблеми породжують подібні державно-правові форми та методи їх вирішення, як в минулому, так і зараз. Вивчення можливих рішень цих проблем в історично-теоретичному минулому, дає можливість передбачити та вирішити сучасні державно-правові проблеми, запобігти при цьому помилок минулого та знайти оптимальне рішення на майбутнє.

Вищенаведені чотири функції ІППУ, в реальності існуючи

взаємозв'язано, показують актуальність, необхідність вивчення цієї дисципліни в спеціалізованому закладі вищої освіти. Однак, враховуючи, що ці вузи готують, в першу чергу, не теоретиків, а практиків, доцільно акцентувати увагу на вивченні відповідного змісту ІППУ.

По-перше, в структурі державно-правових доктрин виділяють, з одного боку, історично мінливі положення, які відображають історично-обмежений рівень знань про державу і право, вузькогрупові інтереси, з другого боку – в доктринах виділяють загальнолюдське, вічне. Це положення, які стверджують справедливість, гуманізм, рівність, свободу, визначають такі гарантії їх забезпечення як демократія, панування загальносоціального права, законність та ін.

По-друге, враховуючи, що випускники спеціалізованих закладів вищої освіти будуть працювати у сфері забезпечення правопорядку, громадського порядку, громадської та державної безпеки, потрібно акцентувати увагу при вивченні державно-правових доктрин на вищезгадані категорії.

По-третє, так як головним змістом діяльності тих, хто навчається в спеціалізованих закладах вищої освіти буде кримінально-процесуальна і оперативно-пошукова робота, доцільно приділити більше уваги вивченню кримінально-правових доктрин (Ч. Беккарія, Ж. Бріссо, О.Ф. Кістяковського та інші).

По-четверте, виходячи з того, що випускникам спеціалізованих закладів вищої освіти обов'язково доведеться зустрічатись у своїй діяльності з сучасними політико-ідеологічними та юридичними доктринами, буде корисним введення спецкурсу «Сучасні державно-правові концепції».

ІППУ без попередньої загальноюридичної та філософської підготовки важко засвоїти, тому вона повинна вивчатись не раніше теорії держави та права, історії держави і права, філософії. Разом з тим, враховуючи світоглядно-виховний характер ІППУ, можливість формувати високі людські і загальнопрофесійні якості, цю дисципліну необхідно вивчати на початкових курсах. Відносно спецкурсу «Сучасні державно-правові концепції», то його треба викладати в останній рік навчання, так як він повинен включати самі сучасні на даний момент державно-правові погляди, а також виходячи з того, що їх засвоєння вимагає високого рівня загального та юридичного світогляду.

